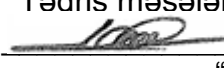

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:

dos. Zaur Məmmədov
"12" sentyabr 2025cü il

Fənn sillabusu:

İxtisas: 050706—"Meşəçilik" (A+B)

Fakültə: "Aqrar və mühəndislik"

Kafedra: "Aqrar elmləri"

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı:S/f.Meşələrin bərpası və inkişafı. Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin Elmi Şurasının qərarı ilə nəşrinə icazə verilib. (11 sentyabr, protokol EŞ N ½ 2015.)

Kodu: İPFS- B01

Tədris ili: II (2025-2026).

Semestr: III(payız)

Tədris yükü: Cəmi: 150 saat: Auditoriyadan kənar-45 saatAuditoriya saati –45 (30 saat müəhazirə, 15 lab.)

Tədris forması: Öyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5

Auditoriya N: 313

Saat: III- gün lab saat 08³⁰.II- gün müəhazirə saat 08³⁰

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: b.m. Tağıyev Niyaz Tarverdi oğlu.

Məsləhət günləri və saat: II- gün 14⁰⁰.

E-mail ünvanı: niyaztagyev@yandex.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Füzuli küç., 170-a

III. Təvsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas:

1.Z.A.İbrahimov "Meşə əkinləri", Şərq-Qərb nəşriyyatı. Bakı,2015. 200s.

2.Q.Məmmədov, M.Xəlilov. Azərbaycanın meşələri (monoqrafiya) Bakı,2002.

Əlavə ədəbiyyat:

3.Г.И.Редко, А.Р.Родин, И.В.Трещевский. Лесные культуры. М., 1980.

4.А.В.Новосельцова, Н.А.Смирнов. Справочник по лесным питомникам.М., 1983.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisi vacib deyil.

V.Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI.Fənnin təsviri və məqsədi:Meşələrin bərpası və inkişafı fənni bakalavr pilləsində təhsil alan tələbələrə tədris olunur. Tədrisin vəzifələri meşələrin bərpası işinin mahiyyəti, tərkibi, ağac və kol cinslərinin toxum verməsi, toxumların keyfiyyət göstəricilərinin təyini, əkin materiallarının becərilməsi, yeni texnologiyalar, meşə əkinlərinin layihələndirilməsinin əsasları və Azərbaycanın meşələrinin mühafizəsi, müasir vəziyyəti və inkişaf tədbirlərini öyrənməkdən ibarətdir.Meşələrin bərpası və inkişafı günün ən aktual problemlərin biridir. Ona görə də meşələrin bərpasının tətqiqi meşəçi tələbələr üçün aktualdır. Azərbaycanın meşələrində keçən əsrdə antropogen və digər faktorlar nəticəsində meşələrin strukturu pozulmuş meşəçilik faizi aşağı düşmüş məhsuldarlığı azalmışdır. Bunun üçün tələbələrə meşələrin bərpası və inkişafını öyrənmək vacib problemlərdəndir.

VII.Davamiyyətə verilən tələblər:Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı normativ sənədlərdə müəyyən olunmuş 20% həddən yuxarı olduğu

halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

10 bal – tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

9 bal – tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir.

7 bal – tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir.

6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir.

3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir.

1-2bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

0 bal – suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91 – 100	əla	A
2.	81 – 90	çox yaxşı	B
3.	71 – 80	yaxşı	C
4.	61 – 70	kafi	D
5.	51 – 60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri – kafi	F

IX.Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X.Təqvim mövzu planı:.Mühazirə 30 saat, laboratoriya məşğələ 30 saat. Cəmi 60 saat.

Təqvim mövzu planı:

№	Keçirilən mühazirə və sərbəst mövzuların məzmunu.	(Müh) saat	Tarix
1	2	3	4
1.	Mövzu:1.Meşə bərpası fənninin predmeti və vəzifələri. Plan; 1.Meşələrin planetdə və insanların həyatında rolu. 2.Yer kürəsində meşələrin yayılması sahələri. 3.Meşə sərvətləri ilə zəngin olan dövlətlər. 4.Meşələrin qırılması və meşəsizləşmə.	2	

	5.Meşələrin ekoloji mahiyyəti və meşəsizləşmənin nəticələri. 6.Azərbaycan Respublikasının meşələrinin başlıca göstəriciləri. 7.Meşəsalma tədbirləri və qarşıda duran vəzifələr.		
2.	Mövzu 2.Meşə əkinlərinin yaranma və inkişaf tarixi . Plan: 1 . Meşə əkinlərinin yaranması tarixi . 2 . Azərbaycanda ilk yaradılan meşə əkinləri . 3 . Meşə əkinlərinin yaranmasında görkəmli alimlərin rolu .	2	
3.	Mövzu 3.Meşə əkinlərinin müayinəsi və tədqiqi . Plan : 1. Meşə əkinini işlərinin texniki qəbulu və inventarizasiyası . 2.Meşə əkinlərinin meşə ilə örtülü sahəyə (torpaqlara) keçirilməsi və xidmət qırmaları . 3 . Meşə əkinlərinin tədqiqi və biometrik qiymətləndirilməsi .	2	
4.	Mövzu 4.Toxum xammalı tədarükü . Plan : 1 .Toxum xammalı barədə ümumi məlumat . 2.Toxum xammalı tədarükü üçün ağac və ağaclıqların seçilməsi . Müsbət ağac və ağaclıqlar . 3 . Toxum xammalı tədarükünün üsulları .	2	
5.	Mövzu 5.Meşəbitmə şəraiti və meşə əkinləri . Meşə əkinini fondu . Plan : 1 . Meşəbitmə şəraitini səciyyələndirən göstəricilər . 2 . Meşəbitmə şəraitinin təsnifatı . 3 . Meşə əkinini fondu .	2	
6.	Mövzu 6.Meşə əkinlərinin yaradılması üçün torpaq hazırlığı . Meşə əkinlərinin səpin və əkin üsulu ilə yaradılması . Əkinlərə aqrotexniki qulluq . Plan : 1 . Torpaq hazırlığı üsulları . 2 . Meşə əkinlərinin səpin və əkin üsulu ilə yaradılması . 3 . Əkinlərə aqrotexniki qulluq .	2	
7.	Mövzu .Meşə əkinlərinin müayinəsi və tədqiqi . Plan : 1 . Meşə əkinini işlərinin texniki qəbulu və inventarizasiyası . 2.Meşə əkinlərinin meşə ilə örtülü sahəyə (torpaqlara) keçirilməsi və xidmət qırmaları . 3 . Meşə əkinlərinin tədqiqi və biometrik qiymətləndirilməsi .	2	
8.	Mövzu 8.Səpin şöbəsi və toxmacarların yetişdirilməsi. Plan : 1 . Əkin materialının becərilməsinin bioloji və ekoloji əsasları . 2 . Səpin üsulları , növləri və sxemləri . 3 . Səpin normaları və səpinin dərinliyi . 4 . Cücərtilərə aqrotexniki qulluq .	2	
9.	Mövzu9.Meşə əkinlərinin yaradılmasının metod və üsulları.Meşə əkinlərinin sıxlığı . Plan : 1 . Meşənin bərpası . Meşəbərpa və meşəsalma . 2 . Qabaqcadan yaradılan , çətiraltı , başdan – başa və qismən meşə əkinləri . Əkinin sxemləri . 3 . Meşə əkinini və səpini . Yekcins və qarışıq meşə əkinləri .	2	

	Əkin sxemləri .		
10.	Mövzu 10.Azərbaycanda təbii yayılan palıd növləri və palıd toxumunun saxlanması . Palıd qozalarının saxlanması . Plan : 1 . Azərbaycanda təbii yayılan palıd növləri və Azərbaycanın palıd meşələri . 2 . Palıd qozalarının saxlanması şərtləri və üsulları ..	2	
11.	Mövzu11.Əsas meşəmələgətirən enliyarpaqlı ağac cinslərinin toxum xammalı tədarükü və saxlanması xüsusiyyətləri . Plan : 1 . Ağ akasiya , ağcaqayın , adi ərkəvan . Albalı , alma və armud cinsləri . 2 . Cəviz və qara qoz , cökə , dəmirağacı , dəfnə ağacı , ərək , gavalı yarımfişiləsi , göyrüşlər , qarağac . 3 . İpək (Lənkəran) akasiyası , Qafqaz dağdağanı . 4 . Lələk (qlədiçiya) ağacı , safora , saqqız ağacı .	2	
12.	Mövzu:12.Meşə toxumçuluq işinin təşkili . Plan: 1.Meşə toxumçuluq işinin aktuallığı , mahiyyəti və vəzifələri . 2.Ağac bitkilərinin yaş mərhələləri üzrə inkişaf və toxum məhsuldarlığı . 3.Ağac və kol bitkilərinin meyvə verməsinə təsir edən amillər .	2	
13	Mövzu 13.Tinglik təsərrüfatında torpağın becərilməsi . Plan : 1 . Torpağın becərilməsinin nəzəri əsasları . 2 . Torpağın becərilməsi sistemi və üsulları . 3 . Torpağın becərilməsi texnologiyası .	2	
14	Mövzu:14.Tinglik təsərrüfatının təşkili və əkin materialının yetişdirilməsi . Plan : 1 .Tingliyin təyinatı və növləri . 2 .Tingliyin əsas şöbələri . 3 .Tinglikdə yetişdirilən əkin materialının növləri . 4 .Tinglikdə tətbiq olunan əkin döviyyəsi və çoxtarlı əkin sxem	2	
15	Mövzu:15.Əkin materiallarının çoxaldılması üsulları , əkin materiallarının becərilməsində müasir texnologiyalar . Plan : 1 .Ağac və kol bitkilərinin çoxaldılması üsulları və onların bioloji əsasları . 2.Çiliklə və calaqla çoxaldılmış əkin materialının yetişdirilməsi . 3.Bitkilərin mikroklonal üsulla in Vitro şəraitində artırılması . 4.Qapalı kök sistemi (QKSÖM) əkin materialının yetişdirilməsi .	2	
	Cəmi:	30s.	

Laboratoriya – praktiki məşğələlər.

№	Keçirilən laboratoriya işlərinin mövzuları..	Lab...	Tarix

1	2	3	4
1	Mövzu:1 Meşə bərpası fənninin predmeti və vəzifələri.	2	
2	Mövzu:2. Meşə əkinlərinin yaranma və inkişaf tarixi .	2	
3	Mövzu:3.Meşəbitmə şəraiti və meşə əkinlərinin salınma qaydaları.	2	
4	Mövzu:4.Meşə əkinlərinin müayinəsi və tədqiq olunması qaydaları.	2	
5	Mövzu:5.Meşə əkinlərinin yaradılmasının metod vəusulları,meşə əkinlərinin sıxlığı.	2	
6	Mövzu:6.Əsas meşəmələgətirən enliyarpaqlı ağac cinslərinin toxum xammalı tədarükü və saxlanması xüsusiyyətləri.	2	
7	Mövzu:7.Tinglik təsərrüfatında torpağın becərilməsi qaydaları.	2	
8	Mövzu:8.Əkin materiallarının çoxaldılması üsulları və becərilməsində müasir texnologiyalardan istifadə.		
	Cəmi	15s	

XI.Fənn üzrə tələblər.

- Meşə əkin fondunun kateqoriyasından asılı olaraq meşə əkinlərinin yaradılması üsulları və metodlarını təyin etməyi bacarmalı.
- Meşə əkinləri layihəsi tərtib etməyi mənimsəməli.
- Meşə əkinlərini müayinə etməyi,inventarlaşmağı bacarmalı.
- Dövlət Meşə Fondu Torpaqlarının məhsuldarlığının artırılmasında meşə əkinlərinin rolunu dərk etməyi.
- Meşə əkinlərində tolerant,tezböyüyən,texniki və ərzaq cinslərindən istifadəni ağır və dəyişən şəraitə adaptasiya olunan cinslərdən meşəsalmaada istifadəni həyata keçirməli.

XII.Fənn üzrə təlimin nəticələri.

- genetica və selleksiya elminə əsaslanan meşə toxumçuluğunun təşkili;- toxumların keyfiyyətinə nəzarət etməyi;- toxumların yetişmə xüsusiyyətləri;- torpağın əkin və səpinə hazırlanma qaydaları;- meşəyetişdirmə işlərinin layihələndirilməsi;- meşə materiallarının aqrotexniki qaydada yetişdirilməsi;- meşələrdə əkin və səpin işlərinin aparılması-meşələrin bərpası ilə əlaqədar texnoloji proseslərin bütün mərhələlərində görülməli işlərin yüksək keyfiyyətli yerinə yetirilməsini;- toxum məhsuldarlığının qiymətləndirilməsini;- toxumların tədarük edilməsi, emalı, ambara yığılması qaydalarına;- meşə toxumlarının ehtiyatını təyin etmək bacarığını;- təsərrüfatda tingliklərin təşkilini;- gübrələrdən istifadə etməyi;- pestisidlərdən istifadə etməyi.

XIII.Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları (30.10.2025 ci il tarixinədək keçirilən mövzular üzrə):

- 1.Meşələrin planetdə və insanların həyatında rolu.
- 2.Yer kürəsində meşələrin yayılması sahələri.
- 3.Meşə sərvətləri ilə zəngin olan dövlətlər.
- 4.Meşələrin qırılması və meşəsizləşmə.
- 5.Meşələrin ekoloji mahiyyəti və meşəsizləşmənin nəticələri.
- 6.Azərbaycan Respublikasının meşələrinin başlıca göstəriciləri.
- 7.Meşəsalma tədbirləri və qarşıda duran vəzifələr.
8. Meşə əkinlərinin yaranması tarixi .
9. Azərbaycanda ilk yaradılan meşə əkinləri .

10. Meşə əkinlərinin yaranmasında görkəmli alimlərin rolu .

II Kollektivium sualları (30.10.2025-04.12.2025 cü aralığında keçirilən mövzular üzrə):

1. Toxum xammalı tədarükünün üsulları .
2. Meşəbitmə şəraitini səciyyələndirən göstəricilər .
3. Meşəbitmə şəraitinin təsnifatı .
4. Meşə əkini fondu .
5. Torpaq hazırlığı üsulları .
6. Meşə əkinlərinin səpin və əkin üsulu ilə yaradılması .
7. Əkinlərə aqrotexniki qulluq .
8. Meşə əkini işlərinin texniki qəbulu və inventarizasiyası .
9. Meşə əkinlərinin meşə ilə örtülü sahəyə (torpaqlara) keçirilməsi və xidmət qırmaları .
10. Meşənin bərpası . Meşəbərpə və meşəsalma .

XV. İmtahan sualları:

Blok I

1. Meşələrin planetdə və insanların həyatında rolu.
2. Yer kürəsində meşələrin yayılması sahələri.
3. Meşə sərvətləri ilə zəngin olan dövlətlər.
4. Meşələrin qırılması və meşəsizləşmə.
5. Meşələrin ekoloji mahiyyəti və meşəsizləşmənin nəticələri.
6. Azərbaycan Respublikasının meşələrinin başlıca göstəriciləri.
7. Meşəsalma tədbirləri və qarşıda duran vəzifələr.

Blok II

8. Meşə əkinlərinin yaranması tarixi .
9. Azərbaycanda ilk yaradılan meşə əkinləri .
10. Meşə əkinlərinin yaranmasında görkəmli alimlərin rolu .
11. Meşə əkini işlərinin texniki qəbulu və inventarizasiyası .
12. Meşə əkinlərinin meşə ilə örtülü sahəyə (torpaqlara) keçirilməsi və xidmət qırmaları .
13. Meşə əkinlərinin tədqiqi və biometrik qiymətləndirilməsi .
14. Toxum xammalı barədə ümumi məlumat .
15. Toxum xammalı tədarükü üçün ağac və ağaclıqların seçilməsi . Müsbət ağac və ağaclıqlar .

Blok III

16. Toxum xammalı tədarükünün üsulları .
17. Meşəbitmə şəraitini səciyyələndirən göstəricilər .
18. Meşəbitmə şəraitinin təsnifatı .
19. Meşə əkini fondu .
20. Torpaq hazırlığı üsulları .
21. Meşə əkinlərinin səpin və əkin üsulu ilə yaradılması .
22. Əkinlərə aqrotexniki qulluq .

Blok IV

23. Meşə əkini işlərinin texniki qəbulu və inventarizasiyası .
24. Meşə əkinlərinin meşə ilə örtülü sahəyə (torpaqlara) keçirilməsi və xidmət qırmaları .
25. Meşə əkinlərinin tədqiqi və biometrik qiymətləndirilməsi .
26. Əkin materialının becərilməsinin bioloji və ekoloji əsasları .
27. Səpin üsulları , növləri və sxemləri .
28. Səpin normaları və səpinin dərinliyi .
29. Cücərtilərə aqrotexniki qulluq .
30. Meşənin bərpası . Meşəbərpə və meşəsalma .

Blok V

31. Qabaqcadan yaradılan , çətiraltı , başdan – başa və qismən meşə əkinləri . Əkinin sxemləri .
32. Meşə əkini və səpini . Yekcins və qarışıq meşə əkinləri . Əkin sxemləri .

- 33 . Azərbaycanca təbii yayılan palıd növləri və Azərbaycanın palıd meşələri .
34. Palıd qozalarının saxlanması şərtləri və üsulları ..
35. Ağ akasiya , ağcaqayın , adi ərkevan . Albalı , alma və armud cinsləri .
36. Cəviz və qara qoz , cökə , dəmirağacı , dəfnə ağacı , ərək , gavalı yarımfasiləsi , göyrüşlər , qarağac .

Blok VI

37. İpək (Lənkəran) akasiyası , Qafqaz dağdağanı .
38. Lələk (qlədiçiya) ağacı , safora , saqqız ağacı .
- 39.Meşə toxumçuluq işinin aktuallığı , mahiyyəti və vəzifələri .
- 40.Ağac bitkilərinin yaş mərhələləri üzrə inkişaf və toxum məhsuldarlığı .
- 41.Ağac və kol bitkilərinin meyvə verməsinə təsir edən amillər .
42. Torpağın becərilməsinin nəzəri əsasları .
43. Torpağın becərilməsi sistemi və üsulları .
44. Torpağın becərilməsi texnologiyası .
- 45.Tingliyin təyinatı və növləri .

Blok VII

- 46.Tingliyin əsas şöbələri .
- 47.Tinglikdə yetişdirilən əkin materialının növləri .
- 48.Tinglikdə tətbiq olunan əkin dövryyəsi və çoxtarlı əkin sxem
- 49.Ağac və kol bitkilərinin çoxaldılması üsulları və onların bioloji əsasları .
- 50.Çiliklə və calaqla çoxaldılmış əkin materialının yetişdirilməsi .
- 51.Bitkilərin mikroklonal üsulla in Vitro şəraitində artırılması .
- 52.Qapalı kök sistemi (QKSƏM) əkin materialının yetişdirilməsi .

S/f (Meşələrin bərpası və inkişafı) fənninin sillabusu 050706 – “Meşəçilik” ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.Sillabus “Aqrar elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-cü il protokol 01)

Fənn müəllimi:

b.m. N.T.Tağıyev

Kafedra müdiri:

dos.İ.C.Kərimov